

El llenguatge laic de l'Estat

El somni laïcista no s'ha complert: ni la religió és una qüestió privada ni la raó ha estat capaç d'organitzar el món

S'ha de repensar la relació entre religió i política, perquè la democràcia necessita aliats morals

REYES MATE*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 30.04.08

Alarma social, va causar durant unes hores la notícia que Rouco Varela i Esperanza Aguirre, cardenal i presidenta de Madrid, respectivament, havien firmat un acord que permetia la presència d'un representant eclesiàstic en el comitè d'ètica i de cures pal·liatives dels hospitals públics. L'alarma es va desinflar quan es va saber que l'esmentat acord en reproduïa un altre, firmat fa 11 anys, que havia passat desapercebut perquè no havia passat res d'estrany per la senzilla raó que no s'havia posat en pràctica. Cap capellà en cap comitè d'ètica.

La falta de novetat pot treure importància a la notícia, però no al fet del conveni. Aquests comitès no prenen efectivament decisions, sinó que "assessoren la direcció d'un hospital" quan els desitjos del pacient no coincideixen amb els del metge en qüestions com la sedació terminal d'un malalt o la reanimació o no d'un nadó amb malformacions letals. El comitè no decideix, però qui prengui la decisió haurà de comptar amb el seu informe. Som, doncs, davant d'un organisme que té un gran paper en qüestions del més gran interès, perquè toquen la vida i la mort.

¿QUIN ÉS EL problema? Hi ha un aspecte conjuntural, de totes totes secundari, que explica el morbo informatiu de la notícia. Es diu Esperanza Aguirre. Per l'agosarada lideressa del Partit Popular, que demana un debat d'idees per tapar les seves ambicions polítiques, el citat acord és com la negació pràctica dels seus ideals liberals. ¿Que potser no forma part del liberalisme la neutralitat ideològica de l'Estat, la llibertat de consciència, és a dir, la separació entre Església i Estat? Aquesta mena d'acord amb l'Església catòlica posa de manifest que, quan ella aixeca la bandera liberal, no és la del liberalisme progressista, sinó la del neoliberalisme reaccionari. Ja que estem assistint al duel Rajoy-Aguirre, com si d'un espectacle nacional es tractés, la complicitat del cardenal de Madrid amb la presidenta era un combustible periodístic que no es podia desaprofitar. Fins aquí, és anecdòtic.

El que és significatiu i important, no obstant, és el lloc que ocupa la religió en una democràcia moderna. El que ens ensenya la tradició liberal és que el llenguatge de l'Estat és laic. Els criteris morals i polítics han de ser racionals, accessibles a tothom, explicables amb les llums de la raó. A l'hora de fer lleis o de desenvolupar-les --com fa aquest Conveni per a l'assistència als hospitals--, s'ha de considerar cada membre de la societat com un ciutadà, encara que sigui creient. Qui representi aquest Estat, encara que sigui en un modest però oficial comitè d'ètica d'un hospital, ho ha de fer com a ciutadà i no com a delegat d'una confessió religiosa. Això és l'abecé del liberalisme, i d'aquí ve el desassossec de la notícia. El fet que el conveni firmat entre Alberto Ruiz-Gallardón i Rouco Varela l'any 1997 hagi passat desapercebut perquè no va ser mai activat no li treu pas gravetat.

Però amb això no està tot dit. La lògica liberal condemnava la religió a una "qüestió privada", és a dir, considerava que el lloc de la religió era la consciència de l'individu o la sagristia. I això és el que no ha passat. La religió és al carrer perquè és una qüestió pública. Només s'ha de pensar en l'islam o en el catolicisme a l'Amèrica Llatina o en el budisme al Tibet. El somni laïcista de la modernitat no s'ha complert: ni la religió és una qüestió privada ni la raó secularitzada ha estat capaç d'organitzar racionalment el món. No es tracta de renunciar a l'Estat laic ni a la secularització de la política i de l'ètica. Però sí que s'ha de repensar la relació entre religió i política, partint del supòsit que la política democràtica necessita aliats morals i que la religió és, ho vulguem o no, una qüestió pública. Per això es parla ara que som en una societat "postsecular". Això és el que li costa entendre al PSOE.

EN AQUESTA societat postsecular s'ha d'escoltar la religió i conèixer el que hagin de dir les confessions sobre el sentit del patiment, l'eutanàsia o les cures paliatives. Més enllà de les veus reaccionàries d'alguns dels seus representants, aquestes tradicions han reflexionat molt sobre la vida i la mort, sobre el sentit d'allò que no té sentit o sobre l'esperança dels desesperats, i no hi ha cap raó per desapropiar aquestes reserves de sentit. Quan a l'Europa hitleriana tothom callava, van ser uns quants bisbes catòlics els que van protestar contra els plans eugenèsics nazis. Aquelles veus han de ser escoltades. El problema és saber on i quan. El seu lloc no és l'Estat o les instàncies oficials, sinó la plaça pública o, dit d'una altra manera, han de deixar sentir la seva veu quan la societat debat aquestes qüestions, per formar-se una opinió fundada, abans que es formalitzi la decisió en lleis. A partir d'aquest moment, l'únic llenguatge possible és un llenguatge laic. Per això no és acceptable la

presència d'un representant del Servei d'Assistència Religiosa a les comissions d'ètica.

Si resulta contradictori que la liberal Aguirre estampí la seva firma al peu d'aquest conveni amb l'Església, no ho és que ho faci l'altre firmant, Rouco Varela, perquè aquest està convençut que en qüestions de moral, el llenguatge de l'Estat no ha de ser laic. El cardenal li ha marcat un gol a la lideressa per tot l'escaire.

*Filòsof i investigador del CSIC